

Da li je danas teško odrastati u Hrvatskoj?

Ako ste radi naslova ovog broja Epohe zdravlja pomislili da će biti posvećena zaštiti zdravlja djece i mladih prevarili ste se. Doduše i na tu temu bi se dalo mnogo toga napisati – o prenatalnoj skrbi, dojenačkoj smrtnosti, neurorizičnoj djeci, procijepljenosti, pokazateljima psihosomatskog rasta i razvoja ... no izazove zaštite zdravlja ostavljamo za neku drugu prigodu.

O čemu to onda želimo govoriti u ovom broju? O mladima i o njihovom okruženju u Hrvatskoj. O okruženju koje vodi ili ne vodi zdravlju.

Okruženje koje vodi zdravlju

Otavska povelja o unapređenju zdravlja definirala je pravce djelovanja i među njima posebno istaknula stvaranje okruženja koje vodi zdravlju. Riječ okruženje široko obuhvaća elemente fizikalnog, socijalnog, ekonomskog i političkog okruženja. Fizikalno okruženje koje vodi zdravlju je stabilan i održiv eko sistem. Ono obuhvaća raspon djelovanja od unapređenja kvalitete zraka koji udišemo, dostupnosti i zdravstvene ispravnosti vode koju pijemo, kvalitete i zdravstvene ispravnosti hrane i balansirane prehrane do unapređenja komunalne opremljenosti naselja, sigurnosti na cestama i zdravog urbanog planiranja. Socijalno okruženje otvara i izjednačava mogućnosti, od brige i davanja slabijima (pozitivne diskriminacije), razvijanja socijalnih mreža i partnerstva do stvaranja mogućnosti za razvoj maksimuma potencijala svakog člana zajednice. Ekonomsko okruženje koje vodi zdravlju je ono koje ljudima omogućava čovjeka dostojnu kvalitetu života, koje potiče poduzetnost ali i njeguje solidarnost, a političko je ono koje omogućava sudjelovanje svakog člana zajednice, promiče ljudska prava i demokraciju.

Zašto roditelji nisu dovoljni?

Danas dominantan pristup u zdravstvenom

odgoju i promicanju zdravlja nazivamo sociodinamskim pristupom. Za razliku od drugih, tradicionalnijih pristupa, ovaj naglašava ulogu zajednice u oblikovanju pojedinca, od formiranja njegova sustava vrijednosti do u konačnici usvajanja određenog (uz zdravlje vezanog) načina ponašanja. Vrijednosni sustav mladi preuzimaju iz svog šireg okruženja, a ne (na sreću ili na žalost) samo od nas svojih roditelja. Poruke o tome kolika je vrijednost drugog ljudskog bića, ili rada, ili znanja, ili dragovoljnog davanja našeg vremena drugima, dobivamo od zajednice u kojoj živimo.

Status prosvjetnih radnika i znanstvenika poručuje našoj djeci kolika je društvena vrijednost škole i obrazovanja. Odnos prema manjinskim zajednicama (ne mislim pritom samo na nacionalne) govori o tome koliko

ispada da je "sjajno biti u četrdesetima jer tada znaš tko si ..."

Nemojte me shvatiti krivo, ne tražim ja ovdje aboliciju odgovornosti nas roditelja. I mi smo često zbunjajući jer jedno pričamo, a drugo radimo. A ova druga neverbalna poruka, koju djeca čitaju iz naših postupaka prema sebi i drugima, daleko je moćnija. Roditeljstvo je, govorim iz sasvim osobnog iskustva bivšeg djeteta i sadašnjeg roditelja, ozbiljan posao prepun izazova i dilema.

I na kraju ...Ovim brojem Epohe zdravlja želimo vam prikazati što to zdravi gradovi i županije nude kao odgovor na potrebe svojih mladih - od programa jačanja i osobnog razvoja, dodatnih mogućnosti obrazovanja, kvalitetnog provođenja slobodnog vremena i razvoja zdravog načina života

do zapošljavanja, prevencije ovisnosti i rada s mladima s posebnim potrebama. Cilj je ovog tematskog broja ne samo prepoznati i opisati resurse za mlade koji postoje u našim zajednicama (tzv. modele dobre prakse) nego i kritički preispitati njihovu dostatnost i učinkovitost. Jer, paradoksalno na prvi pogled, svi hrvatski zdravi gradovi i županije izdvajaju značajna sredstva za programe prevencije ili promocije i istovremeno izražavaju zabrinutost radi promijenjenog ponašanja mladih, posebice agresivnosti i ranog pijenja. Pa jedna je vrsta izazova raditi dobro, a sasvim druga raditi pravu stvar. Kroz priloge naših gradova i županija dobit

ćete barem dio slike o mladima u Hrvatskoj danas i vidjeti koliko su oni slični ili različiti od mladih u drugim tranzicijskim zemljama ili zemljama "starih" demokracija. I svakako, istaknut ćemo programe, koji primjenjujući sociodinamski pristup i adresirajući determinante šireg okruženja, kreativno usmjeravaju ogromnu energiju mladih i pomažu stvaranju okruženja koje vodi zdravlju.

Dr. sc. Selma Šogorić, nacionalna koordinatorica Hrvatske mreže zdravih gradova
ssogoric@snz.hr

je društveno prihvatljivo "biti drugačiji od drugih". Mediji su preplavljeni "talk show" emisijama u kojima nam javne osobe vlastitim primjerom i riječima pokazuju kako biti uspješan i popularan, kako se ponašati, rješavati probleme, kako živjeti, čemu dati prednost. Reklame potenciraju potrebu pripadanja sličnima (navijačkoj gomili i to, naravno, uz pivu), lijepima i njegovanima (jer vi to zaslužujete...), uspješnima kod žena (što je moguće samo uz određeni dezodorans koji ih obara s nogu) ... I kada sve to posložimo u mozaik naših poruka djeci i mladima

Epoha zdravlja

Glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova

Izdaje

Hrvatska mreža zdravih gradova

Predsjednik HMZG

Profesor dr. Slobodan Lang
slobodan.lang@hzjz.hr

Glavna urednica

Dr. sc. Selma Šogorić ssogoric@snz.hr

Odgovorni urednik

Duško Popović popovicdj@yahoo.com

Izvršni urednik

Nenad Goll nenad@goll.hr

Grafičko oblikovanje

Iva Kujundžić

Redakcija: Škola narodnog zdravlja

"Andrija Štampar", Rockefellerova 4, 10000 Zagreb, telefon 4566 996 telefax 4590 275
List izlazi periodično. Rukopise i fotografije ne vraćamo. Glasilo je otvoreno za suradnju. Prilozi se ne honoriraju.

Priprema i tisak

VJESNIK d.d.

Naklada 10.000 primjeraka